

Маріупольський
державний
університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАГРОВАДЖЕННЯ У
ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Київ - 2024

Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року / за заг. ред. Ю.О.Демидова. Маріуполь: МДУ, 2024. 207 с.

Редакційна колегія:

Голова

– Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Заступник голови

– Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;

Члени оргкомітету:

– Юлія ДЕМИДОВА, завідувач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Катерина КРУТІЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Ольга ФУНТИКОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Світлана МАКАРЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Оксана ПОПОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Вікторія ЯЙЛЕНКО, старший викладач кафедри дошкільної освіти;

– Ірина ДЕСНОВА, в. о. завідувача кафедри практичної психології, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Оксана ГОЛЮК, завідувач кафедри педагогіки та освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2024

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2024

Позитивні результати для розвитку дитини вимагають вмілого поєднання різних систем співпраці, за активної участі всіх працівників дошкільного закладу та сім'ї дитини.

Злагоджена взаємодія педагогів, спеціалістів та адміністрації є запорукою ефективної взаємодії з сім'єю, забезпечення системної роботи, виваженої просвітницької діяльності з батьками та захисту прав і законних інтересів дітей.

Тісна співпраця сім'ї та дошкільного закладу, безумовно, сприяє розвитку всебічно розвинених, фізично та психічно здорових дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про дошкільну освіту (поточна редакція від 31.03.2023) URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 26.03.2024).
2. Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція: наказ МОНУ від 12.01.2021 № 33. URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti-derzhavnogo-standartu-doshkilnoyi-osviti-nova-redakciya> (дата звернення: 21.03.2024).
3. Левицька Г.М. Адаптація дітей раннього віку до дитячого садка // Бібліотечка вихователя дитячого садка. 2011. №3. С.76-91.
4. Михайлицька О.І. Дитячий садок: перша школа життя // Дитячий садок. 2004. №24. С.5-6.
5. Кожина А. Психолого-педагогічна допомога родині в адаптації дитини до умов дитячого садка // Вихователь-методист дошкільного закладу. 2010. №6. С.20-28.
6. Кампов С. П. Співпраця сім'ї та дошкільного закладу у вихованні дітей // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 2 (39). С. 93-96.

Красозова М.В.,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітня програма «Початкова освіта»

Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Крутий К.Л.,

д. пед. наук, професорка,

професорка кафедри дошкільної освіти

Маріупольський державний університет, м. Київ

ГОТОВНІСТЬ ДО ШКОЛИ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Готовність до школи – це концепція, що використовується педагогами для опису певного переліку здібностей корисними для дітей, які починають навчання у першому класі.

«Проблема першокласника», що виражається в недостатній кількості концентрації уваги, умінні слухати та слідувати інструкціям є досить поширеною у системі не лише української освіти, а й зарубіжної. Так, Кьоко Імаї-Мацумура [5], японська дослідниця, разом із Девідом Шульцом [5] розробили програму навчання соціального мислення та академічної готовності.

У свою чергу, американські дослідники Ліза Файф, Пет Л. Семпл, Анджела Льюїс, Карен Раттенборг [4] вивчали готовність дітей до школи після курсу навчання в грі.

З іншого боку досліджували проблему готовності до школи австралійські вчені Кім Хосе, Сюзан Бенкс, Емілі Хансен, Рейчел Джонс [6], а саме виявляли погляди батьків майбутніх першокласників. Їхні британські колеги не залишилися осторонь цієї проблеми. Агнешка Бейтс [3] досліджувала це питання та викладає результати у статті «Готовність до школи: час та етика в освітній практиці».

Тема готовності дітей до школи є досить поширеною в міжнародному освітньому просторі, тому ми більш детально розглянемо цю концепцію, щоб виявити вплив на адаптацію дітей у першому класі та можливості її запровадження.

Так, Агнешка Бейтс [3] зазначає, що в Англії готовність до школи було зведено до «базової оцінки» – єдиного балу успішності дітей в спілкуванні, мовленні, грамотності та математиці, яка здійснюється в перші тижні навчання у школі та використовуються для моніторингу майбутніх успіхів. Отже, довгий час готовність до школи виступала або в якості фіксованого набору характеристик дітей, «готових до школи», або як відповідних соціокультурних контекстів та відношень, які сприяють розвитку таких характеристик [3].

Готовність до школи – це кульмінація життєвого досвіду, який готує дітей до вступу в контекст групового навчання, де вони мають змінювати свої дії у відповідь на зворотній зв'язок, встановлювати відносини з однолітками і дорослими та застосовувати нові знання в різних контекстах навчання. Саме таке визначення пропонують Ліза Файф та її колеги [4]. Готовність до школи – це складна і тонка концепція. Для успішного навчання в школі дітям необхідно дещо більше, ніж просто загальні знання й академічні навички. Було виявлено, що вихователі дошкільних закладів вважають найбільш цінними неакадемічні навички: турботу про особисті потреби, прояв самоконтролю, озвучення своїх потреб та вподобань, зміна поведінки. Також, діти XXI століття мусять вільно володіти критичним мисленням, співробітництвом та творчістю. Цьому можна навчитися, використовуючи природну цікавість і допитливість. Оптимальне навчання відбувається в ігровому контексті, коли діти відчують радість, коли приймають участь в значимій діяльності. Навчання, засноване на грі, дозволяє дітям розробляти і перевіряти теорії та робити нові відкриття, отже розширювати їхні здібності вирішувати проблеми та будувати концептуальні схеми більш високого порядку. Отже, підготовка дітей до школи за допомогою ігрових методів виступала запорукою формування необхідних характеристик в цікавому для дітей форматі [4].

В Японії обов'язкова освіта починається з початкової школи. Японські першокласники зазвичай мусять сидіти впродовж 45 хвилин і слухати вчителів та однокласників [5]. Під час перерв у дітей з'являється більше свободи в поведінці. Для адаптації до шкільного життя дітям необхідні навички саморегуляції. Значна кількість японських педагогів визначили те, що зазвичай

називають завданням першого класу, а саме – розвиток самомотивації та саморегуляції першокласників. Для вирішення цього завдання було розроблено коротку програму для закладів дошкільної освіти, що складається з уроків розвитку саморегуляції поведінки, пов'язаної з академічною діяльністю (концентрація уваги, контроль імпульсів).. Спираючись на досвід європейських та американських колег, у Японії підтвердили необхідність розробки програм підготовки дітей до навчання у закладах освіти [5].

Вступ до школи – це важливий етап у житті дитини та її батьків. На успішність переходу дітей до школи впливають їхні індивідуальні можливості, здібності їхніх батьків і взаємин між ними. Нерівність у готовності до школи на початку навчання мають наслідки для успіху в школі, враховуючи, що такий розрив лише збільшується з часом. Перші 5 років життя дитини є критичним періодом для надання допомоги в реалізації дитячого потенціалу та подолання недоліків в розвитку через раннє втручання. Яка роль батьків у формуванні готовності дітей до школи? Батьки вважають своїм завданням прищепити своїм дітям більшість з необхідних навичок «готовності», хоча в загальному сенсі вони розглядаються як життєві навички [6].

Українські дослідники не оминули своєю увагою проблему готовності дітей до навчання у школі. Так, І. Тестова та Н. Білоусова [2] у своїй роботі розглядали можливі аспекти, які визначають готовність до школи, а саме – фізична, психологічна, моральна, вольова, мотиваційна, інтелектуальна. Особливе місце належить впливу тривожності на готовність до навчання. Перехід до нового навчального середовища у будь-якому випадку викликає емоційне напруження та призводить до виникнення тривожного стану у дитини. Високий рівень тривожності проявляється, якщо у дитини недостатньо сформована самостійність, відповідальність, відсутнє розуміння та виконання суспільно прийнятих правил поведінки, а низький рівень інтелектуальних і фізичних навантажень, загрожує трансформуватися в низький рівень адаптації у першому класі [2]. У своєму дослідженні Л. Стасюк і Л. Добринюк [1] висвітлюють організаційні моменти підготовки до школи. Окреслено два проблемних моменти – нерівноцінні умови підготовки дітей до навчання у школі, виявлено, що готовність до навчання у школі впливає на адаптацію учнів до першого класу [1].

Ми розглядаємо готовність до школи як обсяг знань, умінь, навичок поведінки, які дозволяють дитині брати участь у навчанні та досягати успіхів у школі. Готовність до школи охоплює безліч різних навичок і моделей поведінки, таких як-от: соціальні навички, емоційну зрілість, мовно-мовленнєві та когнітивні навички, фізичне здоров'я та координацію, самостійність.

Значний акцент припадає на роль закладу дошкільної освіти у підготовці дітей, саме результати діагностики процесу адаптації першокласників можуть допомогти скорегувати в подальшому процес підготовки дітей старшого дошкільного віку до школи, що, у свою чергу, покращить процес адаптації учнів у майбутньому.

Отже, враховуючи, що готовність до школи є багатофункціональним явищем, що охоплює безліч параметрів, можна зробити висновок, що адаптація першокласників буде більш ефективною, якщо у дітей буде сформовано високий рівень готовності. Саме сформованість академічних умінь, навичок, саморегуляції та вмотивованість першокласників, а також підтримка мікросередовища дитини є ґрунтовним чинником високого рівня адаптації до навчання у школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Стасюк Л., Добринюк Л. Готовність дитини до школи. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. № 1(350).
2. Тестова І., Білоусова Н. Проблема готовності дитини до школи. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. 2017. №2. С.47-49.
3. Bates A. Readiness for School, Time and Ethics in Educational Practice. Studies in Philosophy and Education. 2019. No 38. P.411-426.
4. Fyfe L., Sample P. L., Lewis A., Rattenborg K., Bundy A. C. Entering Kindergarten After Years of Play: A Cross-Case Analysis of School Readiness Following Play-Based Education. Early Childhood Education Journal. 2024. No 52. P. 167-179
5. Imai-Matsumura K., Schultz D. Development of the START Program for Academic Readiness and Its Impact on Behavioral Self-regulation in Japanese Kindergarteners. Early Childhood Education Journal. 2022. No 50. P. 855-866.
6. Jose K., Banks S., Hansen E., Jones R. Parental Perspectives on Children's School Readiness: An Ethnographic Study. Early Childhood Education Journal. 2022. No 50. P. 21-31.

Кузьмич М.В.,

здобувач 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти,
освітня програма «Практична психологія»

Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник

Крутій К. Л.,

д. пед. наук, професорка,

професорка кафедри дошкільної освіти

Маріупольський державний університет, м. Київ

ПСИХОТРАВМУВАЛЬНІ НАСЛІДКИ ПОДРУЖЬОГО КОНФЛІКТУ

Конфлікти в сім'ї створюють психотравмувальну атмосферу, що призводить до розвитку негативних змін особистості у партнерів в подружжі.

У конфліктній сім'ї закріплюється негативний підхід до спілкування, зникає віра у можливість теплих взаємин між партнерами, і часто виникають психологічні травми, що проявляються у вигляді повного незадоволення від сімейного життя; тривоги, пов'язаної зі станом сімейних відносин; напруженості на нервово-психічному рівні; почутті провини [7, с. 229].